

Юр'єва Ж. А.<https://orcid.org/0000-0002-2235-5895>

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

**ПРЕЦЕДЕНТНІ АНТРОПОНІМИ ТА МІФОНІМИ У ПОЕЗІЇ
ДМИТРА КРЕМЕНЯ (НА МАТЕРІАЛІ ЗБІРКИ «З ДНІВ ШАЛЕНИХ»)**

Стаття присвячена вивченню прецедентних антропонімів та міфонімів у ліриці відомого українського поета Дмитра Дмитровича Кременя. Відзначено зосередженість сучасної лінгвістики до проблеми вивчення функціонування власних назв у поетичному тексті через трансформацію мови під час цифрової глобалізації та процес національного самоусвідомлення. У статті визначено прецедентні антропоніми та міфоніми, що використовує Дмитро Кремень. Вони творять онімосферу поетичного ідіостилу, в якій репрезентовані імена відомих античних і сучасних постатей. У наукових працях Ф. Бацевича, В. Ільченка, В. Корольової, О. Найдюк, Н. Піддубної проаналізовано наступні проблеми: розгляд релігійного тексту як прецедентного, визначення експресивного потенціалу власних назв, функціонування прецедентних феноменів в мові сучасної поезії, вивчення прецедентного імені в дискурсі, дослідження прецедентних онімів як інтердискурсивного елемента сучасної української проповіді. Дослідження антропонімів та міфонімів у віршованих текстах є актуальним, тому що вони мають код національної ідентичності та є представниками мовної картини світу. Мета статті – визначити функцію використання прецедентних антропонімів та міфонімів у поетичних творах Дмитра Дмитровича Кременя.

Матеріалом для статті послужили фрагменти його поетичних текстів. Визначено, що у художніх творах Дмитра Кременя як позитивно конотовані функціонують прецедентні антропоніми – імена поетів (Шекспір, Данте, Овідій, Павличко, Шевченко, Анна Ахматова, Марина Цвітаєва); письменників (Нечуй-Левицький, Іван Чендей); філософів (Альбер Камю, Сковорода, Ніцше); художників (Мікель Анджело, Рафаель, Далі, Пікассо, Ференц Семан); музикантів (Бах, Моцарт, Армстронг, Шопен); кінорежисерів (Мейєрхольд, Курбас, Параджанов, Сергій Бондарчук, Федеріко Фелліні); політичних діячів (Стус, Тамерлан, Цезар, Іоанн Мазепа). Художні твори Кременя включають також і негативно конотовані прецедентні антропоніми Гітлер, Йосиф Віссаріонович Сталін, Лаврентій Павлович Берія, Медведчук, Суркіс, Табачник, Пинзеник. З'ясовано, що біблійні антропоніми (Адам, Єва), літературні антропоніми (Фауст) та міфоніми (Прод, Пилат, Одиссей, Антей, Геракли, Прометей, Зевеси, Марс, Ярило, Бог, Богоматір, Господь, Христос, Пречиста) виконують роль символу.

Ключові слова: прецедентний онім, антропонім, міфонім, теонім, символ, метафора, порівняння, Дмитро Дмитрович Кремень.

Постановка проблеми. Сучасна філологічна наука, що вивчає мову як систему, її історію та культурні аспекти через художні тексти, позначена активним інтересом до питань, пов'язаних із дослідженням власних назв (географічні назви, індивідуальні імена людей, біблійні терміни, назви міфологічних істот), які мають глибоке соціокультурне середовище і популярні в мові людей. Прецедентні оніми в поетичних творах є важливим інструментом для інтерпретації тексту, який збагачує його культурно-історичним надбанням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Функціонування прецедентних власних назв досліджували ряд мовознавців. В лінгвістиці є наукові праці, присвячені розгляду релігійного тексту як прецедентного (Ф. Бацевич), визначенню експресивного потенціалу власних назв (В. Ільченко), функціонуванню прецедентних феноменів в мові сучасної поезії (В. Корольова), вивченню прецедентного імені в дискурсі (О. Найдюк), дослідженню прецедентних онімів як інтердискурсивного елемента сучасної української проповіді (Н. Піддубна). Вживання прецедентних

онімів у мові сучасної української поезії залишається поза увагою лінгвістів, що й зумовлює актуальність наукової роботи.

Постановка завдання. Мета статті – визначити функцію використання прецедентних антропонімів та міфонімів у поетичних творах Дмитра Дмитровича Кременя.

Виклад основного матеріалу. Лінгвістка О. Найдок визначає прецедентне власне ім'я як «слово, словосполучення або речення, що служить для виділення іменованого ним об'єкта із ряду схожих, індивідуалізуючи та ідентифікуючи даний об'єкт» [5, с. 177]. В художніх творах Кременя уживаються як прецедентні антропоніми, так і міфоніми, теоніми та похідні від них.

Мовознавець В. Ільченко вважає, що «експресивний потенціал власних назв залежить від соціального компонента значення імені. Що відоміша власна назва, то актуальніша вона для соціуму, тим активніше використовується зі стилістичною метою і більші її «деривативні» можливості» [2, с. 7]. Ідеологічно навантажені антропоніми можуть викликати як негативну, так і позитивну оцінку. Автор уводить у поетичний контекст ім'я українського військового, політичного і державного діяча Івана Степановича Мазепи, постать якого викликає протилежні оцінки у суспільстві: «Але чую на древнім валу / І в печерному склепі / Не анатему, а похвалу / **Іоанну Мазені!**» («Сад», 1972–1997, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 62].

Лінгвістка В. Корольова зазначає: «Значну групу серед ПФ (прецедентних феноменів) у досліджуваних поетичних творах складають прецедентні антропоніми реальних осіб, серед яких виокремлюємо найменування, що 1) пов'язані з мистецтвом...; 2) пов'язані з науковою діяльністю...; 3) є відомими акторами ...; 4) є відомими політичними діячами» [3, с. 3].

У поезії Дмитра Кременя помітні прецедентні антропоніми, які вжиті на позначенні відомих поетів, письменників, філософів, художників, музикантів, кінорежисерів та політичних діячів.

Лірик підкреслює велику роль видатного італійського поета доби Відродження, автора шедевра світової літератури «Божественна комедія», показуючи Данте, який першим став писати італійською мовою, а не латиною, і закликає повстати українців проти заборони писати рідною мовою: «Якби не той коштовний аметист, / Не проклятий **Алігієрі Данте**, / То й італійська – мов художній свист / Була б, а не латина... О, повстаньте...» («Послання до мовчазної адресатки», 2013, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 187]. Поет викорис-

товує прецедентні антропоніми Шекспір і Данте, звертаючись до відомих постатей літератури за порадою, як знайти сенс існування людини у світі: «Тільки я, тільки я примушений відповісти / за померлі зірки і сліпі дзеркала. / Гіркі мої дні! / **Шекспіре, Данте!** / Крім світла померлої вчора зорі, / Крім світла зорі, що померла сьогодні, – / кого мені взяти в поводири?» («Золота ліхтарня», 1972–1997, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 27]. Дмитро Кремень уводить прецедентний антропонім – прізвище останнього з поетів «золотої доби», який є символом метаморфоз і незнищенності мистецтва: «Перелітніх гусей / Плач – / і я зненавидів, / Де блукав **Одіссей**, / Де постарів **Овідій**» («Двадцять років тому...», 2011, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 185]. Майстер слова підкреслює велику роль поета в українській культурі, який є символом «двох кольорів»: «**З Павличком про Чендея у Варшаві / Я в королівському замку річ тримав. / Під небом синім, золотом жовтневим, / Що опадало на чужі дахи...**» («Птахи Івана Чендея», 1972–2010, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 75]. Кремень говорить про відомого українського поета, зображуючи його як символа української національної ідентичності та прагнення до свободи: «Як геніальний цей мадяр любив **Шевченка й Україну!** / І «Єсус Крістус – суперстар» я в нього слухав без упину. / Ми говорили про Далі, і про Пікассо, і так далі» («Хоральна меса», 2006, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 130].

Митець вводить прецедентний антропонім – прізвище відомого письменника у фразу, яка є метафорою, символізуючи кризу віри людини, котра втратила взуття та суспільне становище, але не зупиняється і йде далі: «Де пахло сіно з обороту / Убитий панотець із фіри / Ішов босоніж на дорогу / **Нечуй-Левицький** по підтинню» («Підгірці», 2013, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 150]. Кремень, вживаючи прецедентний онім – ім'я та прізвище українського письменника, акцентує увагу на його постаті як символі Закарпаття і носія філософських сенсів: «... і живий і воскреслий Іван Каламар / денно й ноцно випитус час каяття / у тезка ув **Івана Чендея** ...» («Золота ліхтарня», 1972–1997, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 32].

Дмитро Кремень говорить про видатних постатей, на ідеях і працях яких виховувався поет, Альбер Камю був одним із лідерів філософсько-мистецького напрямку абсурдизму: «І хай смола гарячу я не п'ю – / Ішов зі мною Дант і йшов Вергілій, / А чумним шляхом мчав **Альбер Камю**». («Едем», 2013, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 140].

Антропонім Сковорода – прізвище українського філософа входить у словосполучення, яке є метафорою і порівнянням: «... *все йде по колу то й коло довкола нас йде / все йде по колу – собори й дзвони і очі вовків на стовпі / тінь пустелі голос волаючого в пустелі пустеля голосу / наче флейта Сковороди / флейта співає співає ...*» («Сад», 1972–1997, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 58]. Вводячи антропонім Ніцше у поетичний текст, Кремінь відносить з великою повагою до німецького філософа, який вважав, що люди мають бути вільними і відповідальними за свою діяльність: «... *августійшого білого дня починає звучати соборна площа / і сонце над головою / його пресвітлість «се людина» Ніцше – і сонце над головою ...*» («Сад», 1972–1997, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 55].

Поет використовує прецедентні антропоніми для показу присутності талановитих живописців як в Італії, так і в Україні: «*В людей Мікель Анджело і Рафаелі, / а де він, розстріляний наш ренесанс? / Один репресанс, – / і вже хочуть нового*» («Золота ліхтарня», 1972–1997, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 28]. Художник слова зображує Сальвадора Далі як символу перемоги підсвідомості над логікою і Пабло Пікассо – безмежної творчої свободи: «*І «Єсус Крістус – суперстар» я в нього слухав без утину. / Ми говорили про Далі, і про Пікассо, і так далі*» («Хоральна меса», 2006, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 130]. Ім'я українського художника Семана можна розглядати прецедентним антропонімом переважно серед мистецтвознавців, які вважають його символом опору радянській ідеології в мистецтві: «*Бо й Ференц Семан мудрим був, / І марив краєм невідомим, / І скриком птахів екзотичних, і гомоном далеких рік*» («Хоральна меса», 2006, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 132].

Майстер слова вживає прецедентні імена в онімних словосполученнях, звертаючи увагу на символічне значення флейти Моцарта й архангельської труби Армстронга, які допомагають визначити мету життя людини у Всесвіті: «*Дай пожити на землі, / Де дівчинка гратиме Баха, / І Моцарта флейта, і гра / Життя, що і шкіні рада...*» («Сад», 1972–1997, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 59]; «*Хаос камінь огонь / і над усім – / архангельська труба / Армстронга*» («Золота ліхтарня», 1972–1997, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 31]. Лірик використовує прецедентний антропонім – прізвище польського композитора і піаніста у поетичному творі для репрезентації його як символу фортепіанного мистецтва і національного духу поляків: «*Мадонни з варшавського*

гетто, / для вас це останнє – / Шопен!» («Меморандум Герштейна», 1974, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 104].

Дмитро Кремінь уводить прецедентні антропоніми – прізвища відомих режисерів у літературний текст для показу їх як символів театральної революції та трагічної долі митця: «*Голова Мейєрхольда в заплаві нужника. / Вселюдська піраміда, від крові слизька. / Вам мало, що вбили і Курбаса, й Плужника? / А як убивали Косинку й Влизька?*» («Золота ліхтарня», 1972–1997, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 28]. Поет використовує прецедентний антропонім – прізвище українського та вірменського кінорежисера у поетичному творі, репрезентуючи його як символ свободи та нескореності і українського поетичного кіно: «*Вона волянням у тюрмі, / Де вже і Стус, і Параджанов. / Цей сімдесят проклятий рік – / Ні оминуті, ні забути*» («Автопортрет-75», 1996, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 118]. Художник слова вживає прецедентний антропонім, показуючи символічне значення його як режисера та актора масштабного епічного кіно: «*Знімається фільм «Ватерлоо» / Сергія Бондарчука... / Опісля побойща злого – / Кармінної крові ріка*» («Ватерлоо», 1992, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 142]. Лірик репрезентує антропонім – ім'я та прізвище італійського кінорежисера та сценариста, привертаючи увагу до його характерного стилю, який поєднує магію та барокову естетику в авторському кіно: «*Ідуть лісоруби. Я з них, та в яким поколінні? / Суворі опришки. Улесливі крамарі. / ...Ми так і не встигли на фільм Федеріко Фелліні. / І вже не устигнемо. Ви живете на зорі*» («Останній вечір у Манайла», 1984, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 134].

Кремінь уводить прецедентний антропонім – прізвище українського поета-шістдесятника, політв'язня у поетичний текст для висловлення позитивної оцінки до цієї постаті: «*Вона волянням у тюрмі, / Де вже і Стус, і Параджанов. / Цей сімдесят проклятий рік – / Ні оминуті, ні забути*» («Автопортрет-75», 1996, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 118]. Митець вживає прецедентний антропонім – ім'я середньоазійського політичного діяча у художньому творі для зображення Тамерлана як символу державної ідентичності: «*О, внуку Арпада! Твоя натурниця ще зранку п'яна. / І п'яний ти, і п'яний я, хоч не нащадок Тамерлана, / А тільки син своїх батьків, а тільки схильний до овацій, / Вони мені – як водоспад русинських наших резервацій*» («Хоральна меса», 2006, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 130]. Художник слова вводить прецедентний антропо-

нім – прізвище давньоримського державного діяча і письменника, показуючи його як символу військової ефективності: «Тільки знову крізь кров і крізь леп / Просяває мій сад, мій вертеп. / І – без ляльок вертеп. А коли / Вже всі ролі у нім роздали, / Хай ти **Цезар** чи дяк-пиворіз, А на сцену глобальну – не лізь!» («Сад», 1972–1997, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 50]. Поетичні твори Кременя містять також і негативно конотовані прецедентні антропоніми Гітлер, Йосиф Віссаріонович Сталін, Лаврентій Павлович Берія, Медведчук, Суркіс, Табачник, Пинзеник: «*Божа Мати з високих / готичних храмів / (всі архіпастирі – п'яні), / Гітлер / від Бранденбурзьких воріт / всі ці роки розстріляні (...43, ...44, ...45!) / веде у початок – / у 41 рік!*» («Меморандум Гершштейна», 1974, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 90]; «*Дивися, небоже! / Дивися, небого! / Вони воскресають, – не вий і не плач: / генералісимум Йосиф Віссаріонович Сталін, / маршал Лаврентій Павлович Берія... / Скільки лягло нас під їх п'едестали!*» («Золота ліхтарня», 1972–1997, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 28]; «*Наробили дуже необачних / У своїй історії й краю. / Медведчук, і Суркіс, і Табачник – / Я за вас уже в Шаяні п'ю*» («Коло», 2013, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 192]; «*– Підвів мене земляк, міністр Пинзеник, / Пенсійних не підкинув грошенят. / Усі вони такі, коли при владі, / А влада нині, кажуть, не слаба*» («Батько», 2014, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 170].

«Прихований» прецедентний онім Анна Ахматова потребує розширення змісту для розуміння читачем висловлювання. У вірші «ANNODOMINI» мова йде про матір Дмитра Кременя: «*Анною матінку звали мою. / Анна Петрівна. Анничка звалась, була молода, / П'ятеро діток / З батьком приносила чиста вода...*» («ANNO DOMINI», 2004, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 161]. У поетичному творі «Посланні до мовчазної адресатки» автор, звертаючись до української поетеси Тетяни Василівни Кобаль-Ліхтей, вважає її талановитішою за Анну Ахматову і Марину Цвітаєву, імена яких зрозумілі читачеві з контексту: «*Возношу вас над Анну і Марину... / О, світла сестро муз і розмарину, / Сьогодні ваш небесний апогей*». («Послання до мовчазної адресатки», 2013, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 186].

Лінгвіст Ф. Бацевич вважає, що «...релігійний текст – це завжди прецедентний текст, який має особливе значення в житті людини...» [1, с. 143 – 144]. Говорячи про космос українського села, художник слова вводить біблійні антропоніми Адам (на івриті «земля» – «адама»)

і Єва (в авраамічних релігіях, перші люди на Землі, створенні Богом, прабабки людського роду) для показу символічних паралелей між земними та космічними просторами: «*І той початок, де Адам і Єва, / І вічне дерево добра і зла – / Лише початок родового древа / І космос українського села...*» («Древо», 2017, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 197]. У поемі-симфонії «Коні Адамові», поет уводить антропонім Адам у словосполучення, щоб показати «нааявність образу коней, що символізують царську владу, підкреслює божественне походження ліричного героя, а їхню ритуальну смерть – наділення Адама фізичною силою, духовною енергією, багатством, такими необхідними для подальшого перевтілення, народження, набуття могутності, безсмертя» [4, с. 14]. Спостерігаємо використання в поетичному творі похідних онімних словосполучень від прецедентного антропоніма Адам: «*І мчать мене мої і коні Адамові, / І щось кричать мені з вогню якісь несподівані / люди, і руки їх... І щось кричать мені смертельним / криком коні крізь вогонь... / КОНІ АДАМОВІ!*» («Коні Адамові», 1972, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 47]; «*О, втрачена Адамова Земля, / Ти знов мені болиш, неначе рана. / О рідна! За шоломом знов єси! / Це знов тобі простелено в Європу / Дорогу із всесвітнього потоку, / А в нього порятунку не проси*» («Після потоку», 2000, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 110].

Дмитро Кремінь використовує прецедентні літературні антропоніми: «*І я себе зустріну – квітами. / І буде Фауст. Буде вогонь до хмар. / Будуть поети й по мені. Будуть поети нині. / Тому триумфально, під похоронний марш / Загорілися зорі в небесній книзі*» («Золота ліхтарня», 1972–1997, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 30] – лірик уводить антропонім – ім'я головного персонажа у трагедії Гете «Фауст» у літературний текст, зображуючи його як символ невпинного пізнання Всесвіту та угоди з дияволом, а вогонь очищення досягає космосу.

Мовознавиця Н. Піддубна досліджує «...прецедентні оніми, які традиційно вважають одним із засобів експресивізації й інтелектуалізації художнього та публіцистичного мовлення» [6, с. 250]. Дмитро Дмитрович Кремінь використовує у поезії мовні засоби: епітети, метафори, уособлення, порівняння для того, щоб виявити своє ставлення до сказаного та вплинути на читача.

Художня література стає джерелом появи прецедентних власних назв. Розглянемо міфоніми у поетичних творах Кременя: «*Богоматір в снігах... Слава Господу й небу, / Що зібрало коляд-*

ників свято Різдва... / Зникнуть **Ірод, Пилат**, і здолаєм ганебу» («Богоматір у снігах», 2007, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 182] – літературні твори містять також і негативно конотовані прецедентні міфоніми; «*Ти звав її Адамовою? Ні. / Вона прибуде Срібною Землею. / А ти вернувся з мандрів, **Одіссею**, / На свято посрібленої рідні*» («Після потопу», 2000, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 110] – Дмитро Кремень використовує прецедентний міфонім – ім'я володаря острова Ітака у поетичних рядках, репрезентуючи його як символ мандрівника, котрий шукає свій шлях до свого коріння; «*І я припаду до землі, мов **Антей**. / Я вас не боюсь, паперові **Геракли!** / Мала батьківщина... / Ти в кожного є*» («Світ полуденний», 1986, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 157] – митець вводить прецедентний міфонім Антей у порівняння-словосполучення для зображення сильних почуттів до рідної землі, які виникали і у автора, і у наймогутнішого велетня серед гігантів; використання міфоніма Геракли у множині у словосполученні, хоча це узагальнення на основі характерної риси – величі гігантів, говорить про перевагу ширих почуттів Дмитра Кременя до «малої батьківщини»; «*А ми від молодості п'яні / Мов на банкеті в час холери / Часи залізної завіси / Літературної богемі / Де **Прометей** та **Зевеси** / Підпільний час підпільні теми*» («Підгірці», 2013, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 150] – лірик вживає міфоніми у множині (характерна риса поезії Кременя) для узагальнення на основі символу бунтівника Прометея – вогня, який несе людству світло знань і свободи, і блискавки – зброї громовержця Зевса; «*О, віднайдіть отецьку віру / На цій землі, де йде війна, / Де навіть **Марс** благає миру, / Цей бог кривавого вина!*» («Фатум», 2017, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 198] – Кремень використовує прецедентний міфонім – назву бога війни в міфології у словосполученні, яке є уособленням, підкреслюючи жорстокість подій, що навіть символ війни не хоче її продовження; «*Шукаю історичну батьківщину, / бо нині географії нема: / **Ярило** виглядає із-за тину / і спис чужинця вже уп'явся в спину*» («Шукаю історичну батьківщину...», 2007, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 173] – автор вводить прецедентний міфонім – назву бога любові розквіту природи у словосполученні, яке є персоніфікацією, зображуючи його як символ весняної енергії та відродження.

Дмитро Дмитрович Кремень репрезентує християнські прецедентні імена. Літературні твори поета містять позитивно конотовані прецедентні теоніми і похідні від них, а також онімні слово-

сполучення Богорівні слова і Божі рани: «*О, ниспошли божественну офіру / Все пережити на межі епох. / А як нам подолати нелюдь сіру / І зберегти, і не забути віру – / Цього не скаже. І заплаче **Бог***» («Сльоза господня», 2017, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 209]; «**Богоматір** в снігах... Слава Господу й небу, / Що збирало колядників свято Різдва... / Зникнуть **Ірод, Пилат**, і здолаєм ганебу, / І в снігу попливем. І не раз, і не два / Упадемо і встанем. І золото, й синь / Понад нами, **Пречиста й Розп'ятий син**» («Богоматір у снігах», 2007, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 182] – прецедентний агонім Пречиста вважають епітетом Богородиці, основними символами якої є непорочність та духовна чистота; «**Божжа Мати** бредє у снігах. / **Божжа Мати**... / Відлунала за обрієм «**Радість нова**». / **Божий син** народився, і чути в вертепу / **Богорівні**, спасенні, великі слова... / Хай летять во спасіння Великого ступу!» («Богоматір у снігах», 2007, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 182]; «*За диявольський сміх / І за **рани** негосні **Божі** / Спогадаю усіх / І оплачу я всіх / І на смертному ложі*». («Богема – І», 2017, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 2004].

Поет уводить прецедентний теонім – назву христологічного титулу біблійного походження і похідні від нього у наступні рядки для зображення статусу Бога, як судді над життям і смертю: «*А де Семен Поляк? Наталка Бровді? / Ви на якому загубились броді? / Де я загинув, **Господи**, спаси...» («Біг із бар'єрами», 2007, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 137]; «*Не вистачало **голосу Господнього** – для всесвітнього нічника, / і голосу голосів, і пісні пісень. / Опівдні віку, в полуденний скін саду св. Себастьяна...*» («Сад», 1972–1997, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 54]; «*Господнє літо в Україні, / А не до віршів і балад. / Чому з народження понині / Чужі гріхи мені болять?*» («Anno Domini», 2013, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 188].*

Кремень використовує прецедентний теонім у словосполученні, яке є метафорою, символізуючи солідарність Бога з народом України: «*Прозирати і нам довелось / У безодню неволі і чести, / Де хреста український **Христос** / На Голготу не може донести*» («Сад», 1972–1997, збірка «3 днів шалених», 2021) [4, с. 62].

Висновки. В ході проведеної розвідки у поетичних текстах Дмитра Кременя як позитивно конотовані функціонують прецедентні антропоніми – імена поетів (Шекспір, Данте, Овідій, Павличко, Шевченко, Анна Ахматова, Марина Цвітаєва); письменників (Нечуй-Левицький, Іван

Чендей); філософів (Альбер Камю, Скворода, Ніцше); художників (Мікель Анджело, Рафаель, Далі, Пікассо, Ференц Семан); музикантів (Бах, Моцарт, Армстронг, Шопен); кінорежисерів (Мейєрхольд, Курбас, Параджанов, Сергій Бондарчук, Федеріко Фелліні); політичних діячів (Стус, Тамерлан, Цезар, Іоанн Мазепа). Художні твори Кременя мають також і негативно конотовані прецедентні антропоніми Гітлер, Йосиф

Віссаріонович Сталін, Лаврентій Павлович Берія, Медведчук, Суркіс, Табачник, Пинзеник. Біблійні антропоніми (Адам, Єва), літературні антропоніми (Фауст) та міфоніми (Ірод, Пилат, Одиссей, Антей, Геракли, Прометеї, Зевеси, Марс, Ярило, Бог, Богоматір, Господь, Христос, Пречиста) використовуються як символи. Перспективу подальших досліджень бачимо у вивченні прецедентних топонімів у ліриці Дмитра Кременя.

Список літератури:

1. Бацевич Ф. С. Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи : монографія. Львів: ПАІС, 2005. 264 с.
2. Ільченко В. І. Експресія власних назв як засіб публіцистики : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.01.08 «Журналістика». К., 2003. 20 с.
3. Корольова В. В. Прецедентні феномени в мові сучасної поезії. *Наукові записки* [Національного університету «Острозька академія»]. Сер. : Філологічна. 2012. Вип. 29. С. 8–10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2012_29_5.
4. Кремень Д. З днів шалених: кн. ранньої лірики та віршів «закарпатського циклу»; авт. передм. Т. Кремень ; упоряд.: Т. Кремень, І. Ребрик, Н. Ребрик. Миколаїв: Іліон, 2021. 300 с.
5. Найдюк О. Прецедентне ім'я в дискурсі (на матеріалі німецької мови). *Наук. вісник Чернівецького ун-ту ім. Ю. Федьковича : Германська філологія* : [зб. наук. праць / наук. ред. В. В. Левицький та ін.]. Чернівці: Рута, 2005. Вип. 267. С. 176–183.
6. Піддубна Н. Прецедентні оніми як інтердискурсивний елемент сучасної української проповіді. Волинь філологічна: текст і контекст. Лінгвостилістика ХХІ століття: стан і перспективи : зб. наук. пр. / упоряд. С.К. Богдан. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. Вип. № 15. С. 248–256.

Yurieva Zh. A. PRECEDENT ANTHROPONYMS AND MYTHONYMS IN THE POETRY OF DMYTRO KREMIN (BASED ON MATERIAL FROM THE COLLECTION “FROM THE DAYS OF THE MAD”)

The article is devoted to the study of precedent anthroponyms and mythonyms in the lyrics of the famous Ukrainian poet Dmytro Dmytrovykh Kremen. The focus of modern linguistics on the problem of studying the functioning of proper names in a poetic text through the transformation of language during digital globalization and the process of national self-awareness is noted. The article identifies precedent anthroponyms and mythonyms used by Dmytro Kremen. They create an onymosphere of poetic idiosyncrasy, in which the names of famous ancient and modern figures are represented. In the scientific works of F. Batsevich, V. Ilchenko, V. Koroleva, O. Naydyuk, N. Piddubna, the following problems are analyzed: consideration of a religious text as a precedent, determination of the expressive potential of proper names, functioning of precedent phenomena in the language of modern poetry, study of the precedent name in discourse, study of precedent onyms as an interdiscursive element of modern Ukrainian sermon. The study of anthroponyms and mythonyms in poetic texts is relevant, because they have a code of national identity and are representatives of the linguistic picture of the world. The purpose of the article is to determine the function of using precedent anthroponyms and mythonyms in the poetic works of Dmytro Dmytrovykh Kremen.

The material for the article was fragments of his poetic texts. It has been determined that in the works of Dmitry Kremen, precedent anthroponyms function as positively connoted - the names of poets (Shakespeare, Dante, Ovid, Pavlychko, Shevchenko, Anna Akhmatova, Marina Tsvitayeva); writers (Nechuy-Levytsky, Ivan Chendey); philosophers (Albert Camus, Skovoroda, Nietzsche); artists (Michelangelo, Raphael, Dali, Picasso, Ferenc Szeman); musicians (Bach, Mozart, Armstrong, Chopin); film directors (Meyerhold, Kurbas, Paradzhanov, Serhiy Bondarchuk, Federico Fellini); political figures (Stus, Tamerlane, Caesar, Ioann Mazepa). Kremen's works of art also include negatively connoted precedent anthroponyms Hitler, Joseph Vissarionovich Stalin, Lavrenty Pavlovich Beria, Medvedchuk, Surkis, Tabachnyk, Pynzenyk. It has been found that biblical anthroponyms (Adam, Eve), literary anthroponyms (Faust), and mythonyms (Herod, Pilate, Odysseus, Antaeus, Hercules, Prometheus, Zeus, Mars, Yarilo, God, Mother of God, Lord, Christ, Most Holy) serve as symbols.

Keywords: precedent onyme, anthroponym, mythonym, theonym, symbol, metaphor, comparison, Dmytro Dmytrovykh Kremen.

Дата першого надходження статті до видання: 22.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 24.04.2026